

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

DIŞ TİCARET, TİCARET, ESNAF ve KOOPERATİFLERE İLİŞKİN GEÇİCİ İDARI VERİLER

DIŞ TİCARET İSTATİSTİKLERİNDE UYGULANAN SİSTEMLER

Tüm dünyada dış ticaret istatistikleri iki ana kategoride yayımlanmaktadır: “Genel Ticaret Sistemi (GTS)” ve “Özel Ticaret Sistemi (ÖTS)”. Genel Ticaret Sistemi’nde (GTS), Gümrük alanlarına ve serbest bölgelere giren ve çıkan mallar da dış ticaret verisinde yer almaktadır. Özel Ticaret Sistemi’nde (ÖTS) ise gümrük sınırı esas alınmaktadır. Bu tanıma göre serbest bölgeler ve gümrük antrepoları gümrük sınırı dışında yer almaktadır.

Dünya örneklerine bakıldığında; GTS kullanımının ÖTS’ye nazaran daha yaygın olduğu görülmektedir. Türkiye’nin de dâhil olduğu 74 ülke ÖTS ile dış ticaret verilerini açıklamaktadır. AB ülkeleri genellikle ÖTS’yi tercih ederken, İngiltere başta olmak üzere bazı AB ülkeleri ile beraber, ABD, ÇHC, Kanada, Japonya, Rusya, G. Kore ve Hindistan gibi toplam 117 ülke ise GTS’yi kullanmaktadır. Fransa ve İtalya ise ÖTS’yi benimsemektedir. Ülkelerin çoğu tek bir sisteme göre veri yayımlamakla birlikte, her 2 sisteme göre de veri üretilebilmektedir. Ülkemiz Merkez Bankası da Ödemeler Dengesi hesaplarında GTS’yi kullanmaktadır.

2019 yılı itibariyle, dış ticaret istatistikleri hem Genel Ticaret Sistemine göre, hem de Özel Ticaret Sistemine göre analiz edilerek açıklanmaktadır.

2020 yılı Eylül ayına ilişkin dış ticaret verileri Bakanlığımız idari kayıtlarından, diğer dönemlere ilişkin veriler ise Bakanlığımız ve TÜİK ile ortaklaşa hazırlanarak TÜİK tarafından kamuoyu ile paylaşılan resmi dış ticaret verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.

Diğer taraftan, GTS ve ÖTS kapsamındaki Resmi Dış Ticaret İstatistikleri, her ayın son iş günü TÜİK’ in resmi internet sayfasından kamuoyuna duyurulmaktadır.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I. DIŞ TİCARET VERİLERİ

I.I.A. GTS Kapsamında Genel İhracat ve İthalat

Eylül ayında ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre % 4,8 oranında, ithalat ise % 23,3 oranında artmıştır.

2020 yılı Eylül ayında geçen yılın aynı ayına göre;

- İhracat, % 4,8 artarak 16 milyar 13 milyon dolar,
- İthalat, % 23,3 artarak 20 milyar 892 milyon dolar,
- Dış ticaret hacmi, % 14,6 artarak 36 milyar 905 milyon dolar seviyesine yükselirken,
- İhracatın ithalatı karşılama oranı % 76,6,
- Altın hariç İhracatın ithalatı karşılama oranı ise % 90,9 olarak gerçekleşmiştir.

Mart ayından itibaren tüm dünyayı hem sosyal hem de ekonomik anlamda çok büyük oranda olumsuz etkileyen Covid-19 salgını nedeniyle **dünya ekonomilerinde yaşanan daralmanın olumsuz etkilerinin**, hem ülkemizin hem de dünya ekonomilerinin normalleşme sürecine girdiği Haziran ayından itibaren ortadan kalkmaya başladığı görülmektedir.

Haziran ayında başlayan bu olumlu trendin daha da belirgin hale geldiği anlaşılmaktadır. Nitekim, Nisan ayında 8 milyar 973 milyon dolar olan ihracatımız, Mayıs ayında 9 milyar 949 milyon dolar, Haziran ayında 13 milyar 450 milyon dolar, Temmuz ayında 14 milyar 886 milyon dolar, Ağustos ayında 12 milyar 464 milyon dolar ve **Eylül ayında ise 16 milyar 13 milyon dolar seviyesine yükselmiştir. İhracatımız, pandemi öncesi seviyelerini de aşarak, 2020 yılının en yüksek ihracat değerine ulaşmıştır. Bu değer ile tüm yıllar içerisinde en yüksek Eylül ayı ihracat değeri gerçekleşmiştir.**

Diğer taraftan, **işlenmemiş veya yarı işlenmiş altın dış ticareti hariç olarak bakıldığında Eylül ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı % 90,9 gibi oldukça yüksek bir seviyeye çıktığı anlaşılmaktadır. Ocak-Eylül dönemine bakıldığında ise bu oran % 84,4 düzeyinde gerçekleşmiştir.**

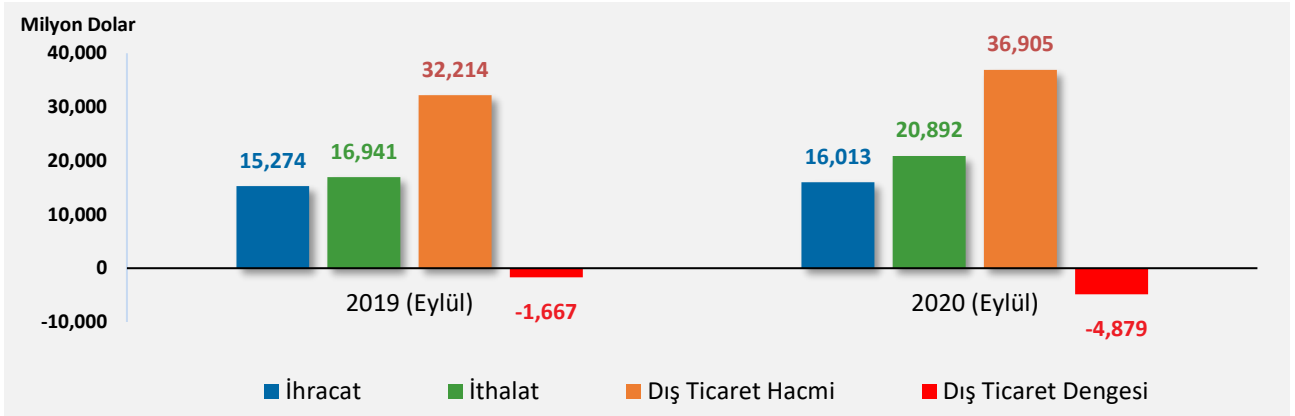

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 1: GTS'ye Göre Dış Ticaret Verileri (Milyon Dolar)

Dış Ticaret	Eylül			Ocak-Eylül		
	2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
İhracat	15.274	16.013	4,84	132.793	118.355	-10,87
İthalat	16.941	20.892	23,32	153.885	156.239	1,53
Dış Ticaret Hacmi	32.214	36.905	14,56	286.678	274.595	-4,21
Dış Ticaret Dengesi	-1.667	-4.879	192,70	-21.093	-37.884	79,61
İhr./ İth. Karşılama Oranı (%)	90,2	76,6		86,3	75,8	

Grafik 1: GTS'ye Göre Aylara Göre Dış Ticaret Verileri

GTS kapsamında son 12 aylık dönemde,

- İhracat bir önceki döneme göre % 7,77 oranında azalış ile 166 milyar 396 milyon dolar, ithalat ise % 4,61 oranında artış ile 212 milyar 699 milyon dolar olmuştur.
- Dış ticaret hacmi bir önceki döneme göre % 1,21 oranında azalarak 379 milyar 95 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise % 78,2 olmuştur.

I.I.B. GTS Kapsamında Geniş Ekonomik Grupların (GEG) Sınıflamasına Göre İhracat ve İthalat

En fazla ihracat "Ham madde (Ara mallar)" grubundan yapılmıştır.

2020 yılı Eylül ayında Geniş Ekonomik Grupların sınıflamasına göre ihracat incelendiğinde; en çok ihracat "Ham madde (Ara mallar)" (7 milyar 193 milyon dolar) grubunda yapılırken, bu grubu sırasıyla "Tüketim malları" (6 milyar 673 milyon dolar) ve "Yatırım (Sermaye) malları" (1 milyar 940 milyon dolar) grupları takip etmiştir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 2: GEG Sınıflamasına Göre İhracat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Sektör adı (İhracat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
1	Yatırım (Sermaye) malları	1.722	1.940	12,63	16.058	13.399	-16,56
2	Ham madde (Ara mallar)	7.213	7.193	-0,28	63.728	56.906	-10,70
3	Tüketim malları	6.224	6.673	7,22	52.249	47.187	-9,69
	Diğer	114	207	81,00	758	864	14,05
	Toplam	15.274	16.013	4,84	132.793	118.355	-10,87

En fazla ithalat “Ham madde (Ara mallar)” grubundan yapılmıştır.

2020 yılı Eylül ayında Geniş Ekonomik Grupların sınıflamasına göre ithalat incelendiğinde; en çok ithalat “Ham madde (Ara mallar)” (15 milyar 667 milyon dolar) grubunda yapılırken, bu grubu sırasıyla “Yatırım (Sermaye) malları” (2 milyar 995 milyon dolar) ve “Tüketim malları” (2 milyar 195 milyon dolar) grupları takip etmiştir.

Tablo 3: GEG Sınıflamasına Göre İthalat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Sektör adı (İthalat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
1	Yatırım (Sermaye) malları	2.042	2.995	46,68	18.701	21.675	15,90
2	Ham madde (Ara mallar)	13.078	15.667	19,79	119.561	117.777	-1,49
3	Tüketim malları	1.785	2.195	22,98	15.209	16.366	7,60
	Diğer	36	35	-2,11	414	422	1,97
	Toplam	16.941	20.892	23,32	153.885	156.239	1,53

I.I.C. GTS Kapsamında Fasıllara Göre İhracat ve İthalat

GTS’ye göre en fazla ihracat yapılan fasıl “Motorlu Kara Taşıtları” olmuştur.

2020 yılı Eylül ayında en çok ihraç edilen “Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler, diğer kara taşıtları” faslını (2 milyar 249 milyon dolar), “Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler” (1 milyar 587 milyon dolar) ve “Örme giyim eşyası ve aksesuarı” (922 milyon dolar) ihracatı takip etmiştir. Fasıllar düzeyinde en büyük 5 ihracat kalemi aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 4: Fasil Verilerine Göre İhracat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Fasil Açıklaması (İhracat)	Eylül		Ocak-Eylül	
		2019	2020	2019	2020
1	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler, diğer kara taşıtları	2.274	2.249	19.754	14.658
2	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler	1.512	1.587	13.082	11.693
3	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	792	922	6.820	5.763
4	Elektrikli makina ve cihazlar, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları	843	887	7.005	6.446
5	Demir ve çelik	803	733	7.791	6.167
	Diğer	9.050	9.635	78.340	73.629
Toplam		15.274	16.013	132.793	118.355

GTS'ye göre en fazla ithalat yapılan fasıl "Kıymetli Taşlar" olmuştur.

2020 yılı Eylül ayında en çok ithal edilen "Kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar" faslını (3 milyar 548 milyon dolar), "Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler" (2 milyar 735 milyon dolar) ve "Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler" (2 milyar 453 milyon dolar) ithalatı takip etmiştir. Fasıllar düzeyinde en büyük 5 ithalat kalemi aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 5: Fasil Verilerine Göre İthalat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Fasil Açıklaması (İthalat)	Eylül		Ocak-Eylül	
		2019	2020	2019	2020
1	Kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.105	3.548	8.435	19.601
2	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler	3.261	2.735	31.229	21.595
3	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler	1.708	2.453	15.998	17.347
4	Elektrikli makina ve cihazlar, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları	1.297	1.797	10.991	11.891
5	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler, diğer kara taşıtları	823	1.604	6.870	9.350
	Diğer	8.746	8.755	80.362	76.455
Toplam		16.941	20.892	153.885	156.239

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.I.D. GTS Kapsamında Ülkelere Göre İhracat ve İthalat

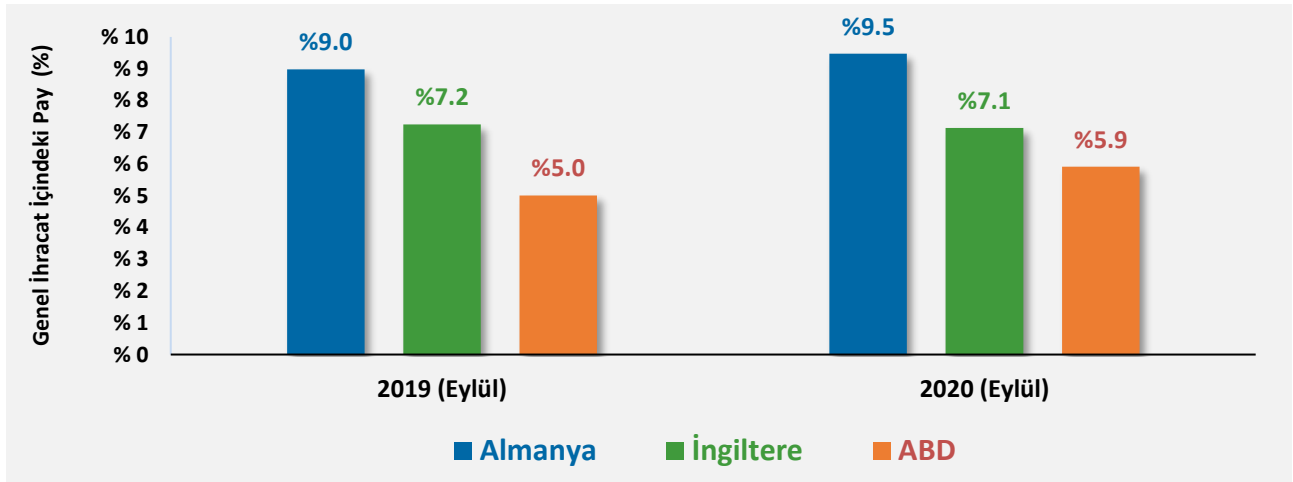
GTS'ye göre en fazla ihracat yapılan ülkeler sırasıyla Almanya, İngiltere ve ABD olmuştur.

2020 yılı Eylül ayında en fazla ihracat yapılan ülke Almanya (1 milyar 517 milyon dolar) olurken, bu ülkeyi sırasıyla İngiltere (1 milyar 143 milyon dolar) ve ABD (947 milyon dolar) izlemektedir.

Tablo 6: Ülkelere Göre İhracat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Ülke Adı (İhracat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
1	Almanya	1.372	1.517	10,55	12.347	11.280	-8,64
2	İngiltere	1.107	1.143	3,20	8.470	7.549	-10,88
3	ABD	765	947	23,78	6.580	7.242	10,08
4	İtalya	862	800	-7,23	7.154	5.527	-22,73
5	İrak	879	798	-9,17	7.195	6.243	-13,23
	Diğer	10.288	10.808	5,05	91.047	80.514	-11,57
	Toplam	15.274	16.013	4,84	132.793	118.355	-10,87

Grafik 2: İhracatta İlk 3 Ülkenin Genel İçindeki Payları (GTS)

GTS'ye göre en fazla ithalat yapılan ülkeler sırasıyla Çin, Almanya ve Rusya Federasyonu olmuştur.

2020 yılı Eylül ayında en fazla ithalat yapılan ülke Çin (2 milyar 161 milyon dolar) olurken, bu ülkeyi sırasıyla Almanya (2 milyar 72 milyon dolar) ve Rusya Federasyonu (1 milyar 605 milyon dolar) izlemektedir.

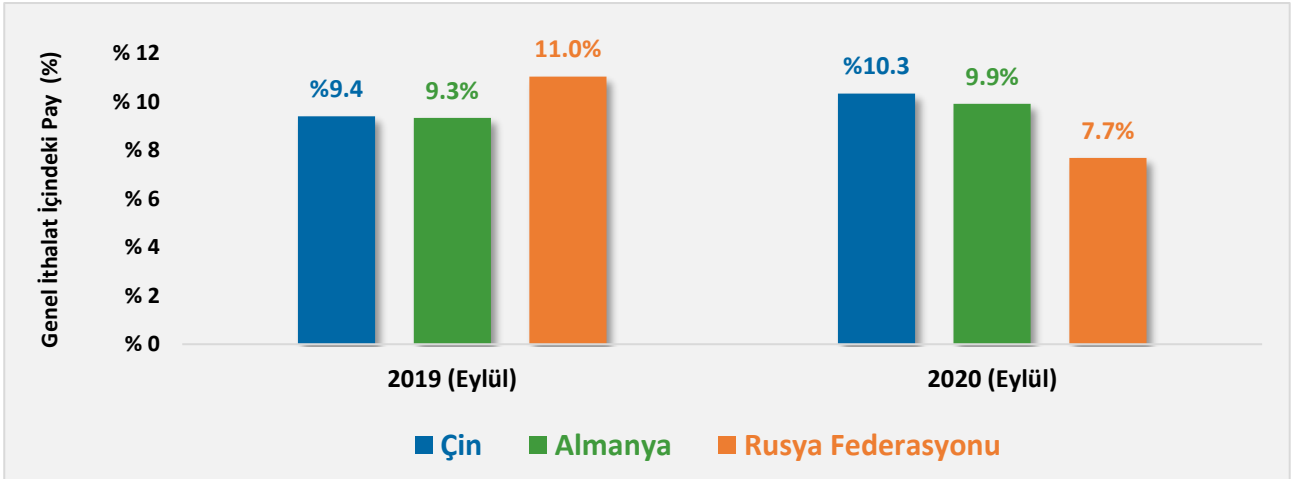

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 7: Ülkelere Göre İthalat (Milyon Dolar) (GTS)

Sıra No	Ülke Adı (İthalat)	Eylül			Ocak-Eylül		
		2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
1	Çin	1.593	2.161	35,68	13.720	16.379	19,38
2	Almanya	1.580	2.072	31,15	13.893	14.716	5,92
3	Rusya Federasyonu	1.871	1.605	-14,22	16.878	12.893	-23,61
4	İsviçre	121	1.121	824,08	1.906	4.569	139,68
5	BAE	364	1.083	197,64	3.325	4.153	24,91
	Diğer	11.412	12.850	12,60	104.163	103.531	-0,61
	Toplam	16.941	20.892	23,32	153.885	156.239	1,53

Grafik 3: İthalatta İlk 3 Ülkenin Genel İçindeki Payları (GTS)

I.I.E. GTS Kapsamında Taşıma Şekillerine Göre İhracat ve İthalat

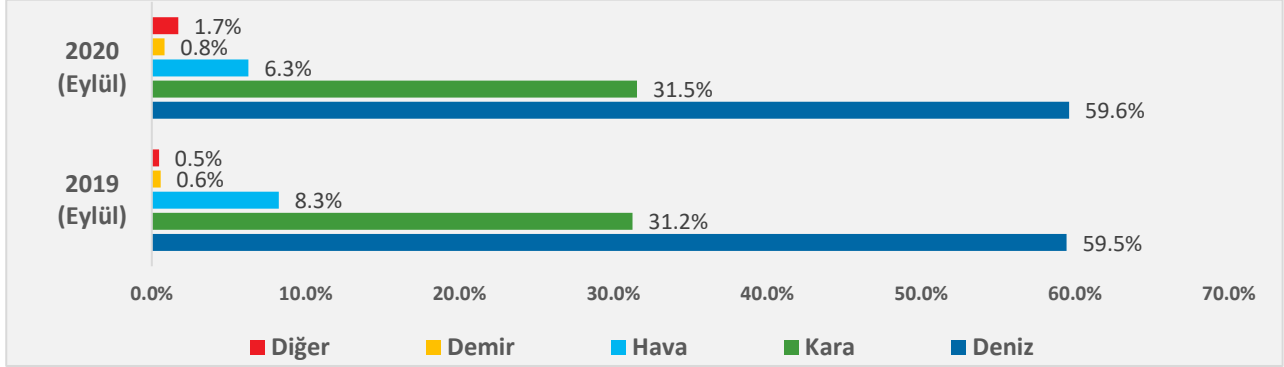
GTS'ye göre 2020 yılı Eylül ayında dış ticarete en çok kullanılan taşıma şekli Deniz Yolu taşımacılığı olmuştur.

2020 yılı Eylül ayında gerçekleştirilen ihracatın taşıma şekillerine bakıldığında en çok ihracat "Deniz Yolu" (9 milyar 547 milyon dolar) ile yapılırken, bu taşıma şeklini sırasıyla "Kara Yolu" (5 milyar 51 milyon dolar) ve "Hava Yolu" ulaşımı (1 milyar 5 milyon dolar) izlemektedir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

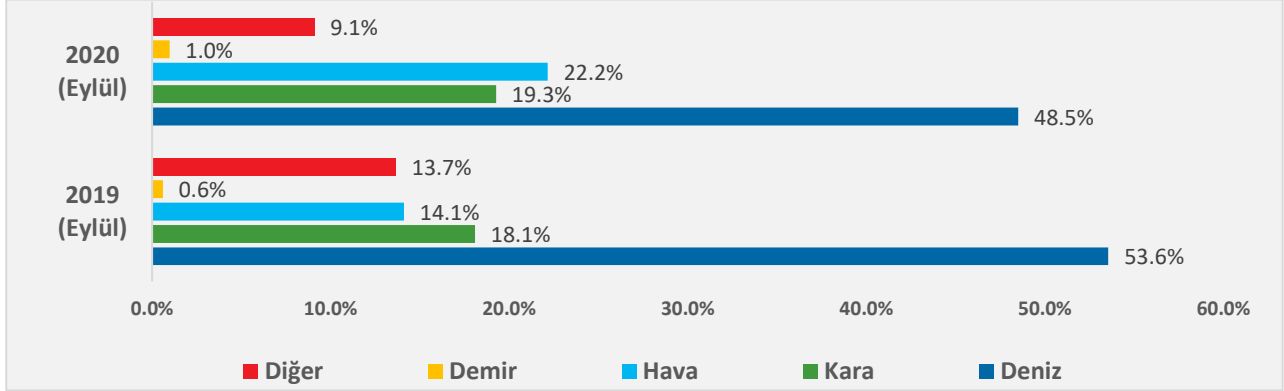
Grafik 4: Taşıma Şekillerine Göre İhracat (%) (GTS)

Not: Diğer taşıma şekli, kendinden hareketli araçlar, boru hattı ve postayla göndermeyi de içermektedir.

GTS'ye göre 2020 yılı Eylül ayında gerçekleştirilen ithalatın taşıma şekillerine bakıldığında ise, en çok ithalat "Deniz Yolu" (10 milyar 134 milyon dolar) ile yapılırken, bu taşıma şeklini sırasıyla "Hava Yolu" ulaşımı (4 milyar 629 milyon dolar) ve "Kara Yolu" (4 milyar 24 milyon dolar) izlemektedir.

Grafik 5: Taşıma Şekillerine Göre İthalat (%) (GTS)

Not: Diğer taşıma şekli, kendinden hareketli araçlar, boru hattı ve postayla göndermeyi de içermektedir.

I.I.F. GTS Kapsamında Ödeme Şekillerine Göre İhracat ve İthalat

2020 yılı Eylül ayında ihracatta tercih edilen ödeme şekillerine bakıldığında; en çok ihracat "Mal Mukabili Ödeme" (10 milyar 270 milyon dolar) ile yapılırken, bu ödeme şeklini "Peşin Ödeme" (2 milyar 132 milyon dolar) ve "Vesaik Mukabili Ödeme" (1 milyar 824 milyon dolar) takip etmiştir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 8: Ödeme Şekillerine Göre İhracat (Milyon Dolar) (GTS)

Ödeme Şekli (İhracat)	Eylül			Ocak-Eylül		
	2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
Mal Mukabili Ödeme	10.146	10.270	1,22	88.448	78.451	-11,30
Peşin Ödeme	1.984	2.132	7,44	16.292	17.039	4,58
Vesaik Mukabili Ödeme	1.788	1.824	2,01	15.416	12.589	-18,34
Vadeli Akreditif	169	204	20,49	1.797	1.727	-3,89
Bedelsiz	172	114	-33,93	1.458	1.121	-23,08
Akreditif	825	798	-3,23	8.376	6.091	-27,28
Diğer*	188	671	255,91	1.005	1.336	32,94
TOPLAM	15.274	16.013	4,84	132.793	118.355	-10,87

*"Diğer": Bağlı Muamele, Kabul Kredili Akreditif, Kabul Kredili Vesaik Mukabili, Kabul Kredili Mal Mukabili, Peşin Akreditif, Özel takas ve Özel Hesap ödeme şekillerini içermektedir.

2020 yılı Eylül ayında ithalatta tercih edilen ödeme şekillerine bakıldığında; en çok ithalat "Mal Mukabili Ödeme" (11 milyar 953 milyon dolar) ile yapılırken, bu ödeme şeklini "Peşin Ödeme" (5 milyar 649 milyon dolar) ve "Vadeli Akreditif" (918 milyon dolar) takip etmiştir.

Tablo 9: Ödeme Şekillerine Göre İthalat (Milyon Dolar) (GTS)

Ödeme Şekli (İthalat)	Eylül			Ocak-Eylül		
	2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
Mal Mukabili Ödeme	10.437	11.953	14,53	95.047	92.482	-2,70
Peşin Ödeme	3.498	5.649	61,50	30.973	37.156	19,96
Vesaik Mukabili Ödeme	474	421	-11,13	4.546	4.304	-5,31
Vadeli Akreditif	1.033	918	-11,09	9.810	7.409	-24,47
Bedelsiz	868	661	-23,87	8.211	9.000	9,60
Akreditif	385	488	26,64	3.472	3.521	1,41
Diğer*	247	803	225,43	1.827	2.368	29,60
TOPLAM	16.941	20.892	23,32	153.885	156.239	1,53

*"Diğer": Bağlı Muamele, Kabul Kredili Akreditif, Kabul Kredili Vesaik Mukabili, Kabul Kredili Mal Mukabili, Peşin Akreditif, Özel takas ve Özel Hesap ödeme şekillerini içermektedir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.II.A. ÖTS Kapsamında Genel İhracat ve İthalat

Eylül ayında ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre % 5,61 oranında, ithalat ise % 21,55 oranında artmıştır.

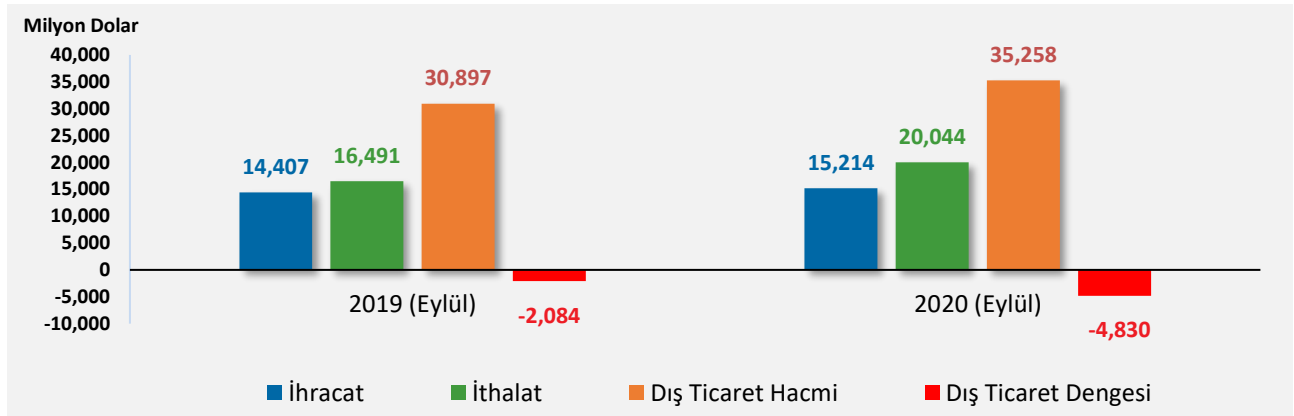
2020 yılı Eylül ayında geçen yılın aynı ayına göre;

- ihracat, % 5,6 artarak 15 milyar 214 milyon dolar,
- ithalat, % 21,5 artarak 20 milyar 44 milyon dolar,
- Dış ticaret hacmi, % 14,1 artarak 35 milyar 258 milyon dolar seviyesine yükselirken,
- ihracatın ithalatı karşılama oranı % 75,9 olmuştur.

Tablo 10: ÖTS'ye Göre Dış Ticaret Verileri (Milyon Dolar)

Dış Ticaret	Eylül			Ocak-Eylül		
	2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
İhracat	14.407	15.214	5,61	125.714	111.980	-10,92
İthalat	16.491	20.044	21,55	148.478	149.860	0,93
Dış Ticaret Hacmi	30.897	35.258	14,11	274.192	261.839	-4,51
Dış Ticaret Dengesi	-2.084	-4.830	131,75	-22.764	-37.880	66,40
İhr./ İth. Karşılama Oranı (%)	87,4	75,9		84,7	74,7	

Grafik 6: Aylara Göre Dış Ticaret Verileri

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.II.B. ÖTS Kapsamında Geniş Ekonomik Grupların (GEG) Sınıflamasına Göre İhracat ve İthalat

En fazla ihracat “Ham madde (Ara mallar)” grubundan yapılmıştır.

2020 yılı Eylül ayında Geniş Ekonomik Grupların sınıflamasına göre ihracat incelendiğinde; en çok ihracat “Ham madde (Ara mallar)” (6 milyar 734 milyon dolar) grubunda yapılırken, bu grubu sırasıyla “Tüketim malları” (6 milyar 434 milyon dolar) ve “Yatırım (Sermaye) malları” (1 milyar 840 milyon dolar) grupları takip etmiştir.

Tablo 11: GEG Sınıflamasına Göre İhracat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Sektör adı	Eylül			Ocak-Eylül		
		2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
1	Yatırım (Sermaye) malları	1.643	1.840	11,96	15.136	12.624	-16,59
2	Ham madde (Ara mallar)	6.784	6.734	-0,73	59.827	53.334	-10,85
3	Tüketim malları	5.926	6.434	8,57	50.003	45.241	-9,52
	Diğer	54	207	282,23	748	781	4,38
	Toplam	14.407	15.214	5,61	125.714	111.980	-10,92

En fazla ithalat “Ham madde (Ara mallar)” grubundan yapılmıştır.

2020 yılı Eylül ayında Geniş Ekonomik Grupların sınıflamasına göre ithalat incelendiğinde; en çok ithalat “Ham madde (Ara mallar)” (15 milyar 37 milyon dolar) grubunda yapılırken, bu grubu sırasıyla “Yatırım (Sermaye) malları” (2 milyar 922 milyon dolar) ve “Tüketim malları” (2 milyar 51 milyon dolar) grupları takip etmiştir.

Tablo 12: GEG Sınıflamasına Göre İthalat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Sektör adı	Eylül			Ocak-Eylül		
		2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
1	Yatırım (Sermaye) malları	2.019	2.922	44,72	18.518	21.024	13,53
2	Ham madde (Ara mallar)	12.832	15.037	17,18	116.365	113.567	-2,40
3	Tüketim malları	1.604	2.051	27,85	13.183	14.812	12,36
	Diğer	35	34	-3,03	412	456	10,68
	Toplam	16.491	20.044	21,55	148.478	149.860	0,93

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.II.C. ÖTS Kapsamında Fasıllara Göre İhracat ve İthalat

ÖTS'ye göre en fazla ihracat yapılan fasıl "Motorlu Kara Taşıtları" olmuştur.

2020 yılı Eylül ayında en çok ihraç edilen "Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler, diğer kara taşıtları" faslını (2 milyar 182 milyon dolar), "Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler" (1 milyar 479 milyon dolar) ve "Örme giyim eşyası ve aksesuarı" (913 milyon dolar) ihracatı takip etmiştir. Fasıllar düzeyinde en büyük 5 ihracat kalemi aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 13: Fasil Verilerine Göre İhracat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Fasil Açıklaması	Eylül		Ocak-Eylül	
		2019	2020	2019	2020
1	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler, diğer kara taşıtları	2.148	2.182	19.152	14.200
2	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler	1.406	1.479	12.092	10.890
3	Örme giyim eşyası ve aksesuarı	784	913	6.726	5.684
4	Elektrikli makina ve cihazlar, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları	766	780	6.232	5.734
5	Demir ve çelik	799	739	7.714	6.213
	Diğer	8.503	9.121	73.797	69.259
Toplam		14.407	15.214	125.714	111.980

ÖTS'ye göre en fazla ithalat yapılan fasıl "Kıymetli Taşlar" olmuştur.

2020 yılı Eylül ayında en çok ithal edilen "Kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar" faslını (3 milyar 321 milyon dolar), "Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler" (2 milyar 599 milyon dolar) ve "Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler" (2 milyar 362 milyon dolar) ithalatı takip etmiştir. Fasıllar düzeyinde en büyük 5 ithalat kalemi aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 14: Fasil Verilerine Göre İthalat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Fasil Açıklaması	Eylül		Ocak-Eylül	
		2019	2020	2019	2020
1	Kıymetli taşlar, kıymetli metaller, inciler, taklit mücevherci eşyası, metal paralar	1.103	3.321	8.424	19.206
2	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler	3.262	2.599	30.952	20.484
3	Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler	1.663	2.362	15.571	16.547
4	Elektrikli makina ve cihazlar, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları	1.265	1.742	10.687	11.437
5	Motorlu kara taşıtları, traktörler, bisikletler, motosikletler, diğer kara taşıtları	841	1.570	6.480	9.154
	Diğer	8.357	8.450	76.364	73.032
Toplam		16.491	20.044	148.478	149.860

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.II.D. ÖTS Kapsamında Ülkelere Göre İhracat ve İthalat

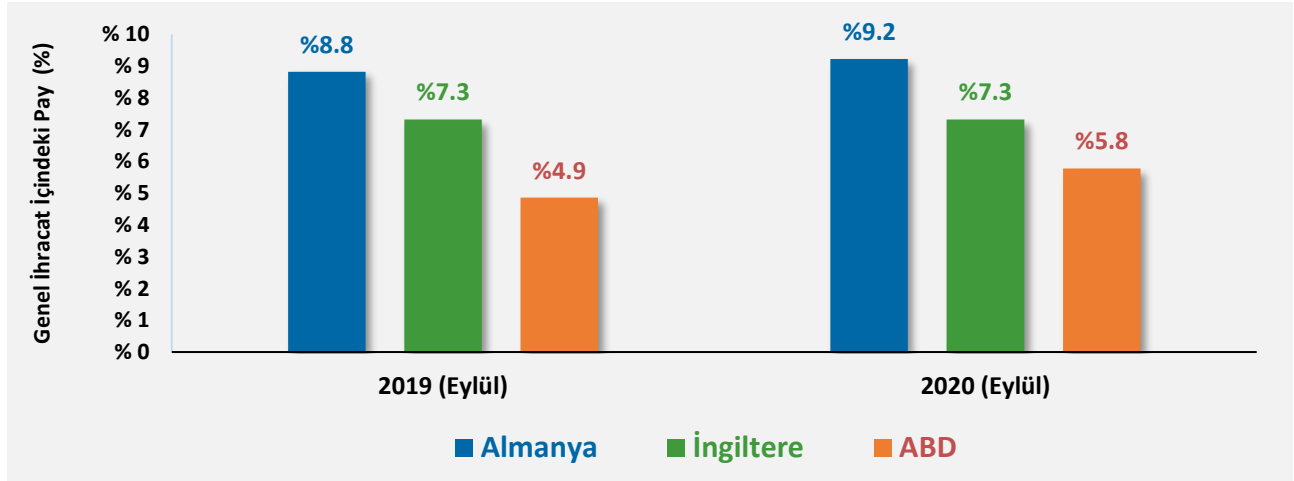
ÖTS'ye göre en fazla ihracat yapılan ülkeler sırasıyla Almanya, İngiltere ve ABD olmuştur.

2020 yılı Eylül ayında en fazla ihracat yapılan ülke Almanya (1 milyar 404 milyon dolar) olurken, bu ülkeyi sırasıyla İngiltere (1 milyar 114 milyon dolar) ve ABD (879 milyon dolar) izlemektedir.

Tablo 15: Ülkelere Göre İhracat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Ülke Adı	Eylül			Ocak-Eylül		
		2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
1	Almanya	1.271	1.404	10,50	11.449	10.480	-8,47
2	İngiltere	1.054	1.114	5,62	8.152	7.315	-10,26
3	ABD	700	879	25,50	5.941	6.501	9,42
4	İtalya	825	755	-8,45	6.805	5.239	-23,00
5	Irak	775	706	-8,89	6.299	5.484	-12,94
	Diğer	9.782	10.356	5,88	87.067	76.960	-11,61
	Toplam	14.407	15.214	5,61	125.714	111.980	-10,92

Grafik 7: İhracatta İlk 3 Ülkenin Genel İçindeki Payları (ÖTS)

ÖTS'ye göre en fazla ithalat yapılan ülkeler sırasıyla Çin, Almanya ve Rusya Federasyonu olmuştur.

2020 yılı Eylül ayında en fazla ithalat yapılan ülke Çin (2 milyar 115 milyon dolar) olurken, bu ülkeyi sırasıyla Almanya (1 milyar 947 milyon dolar) ve Rusya Federasyonu (1 milyar 579 milyon dolar) izlemektedir.

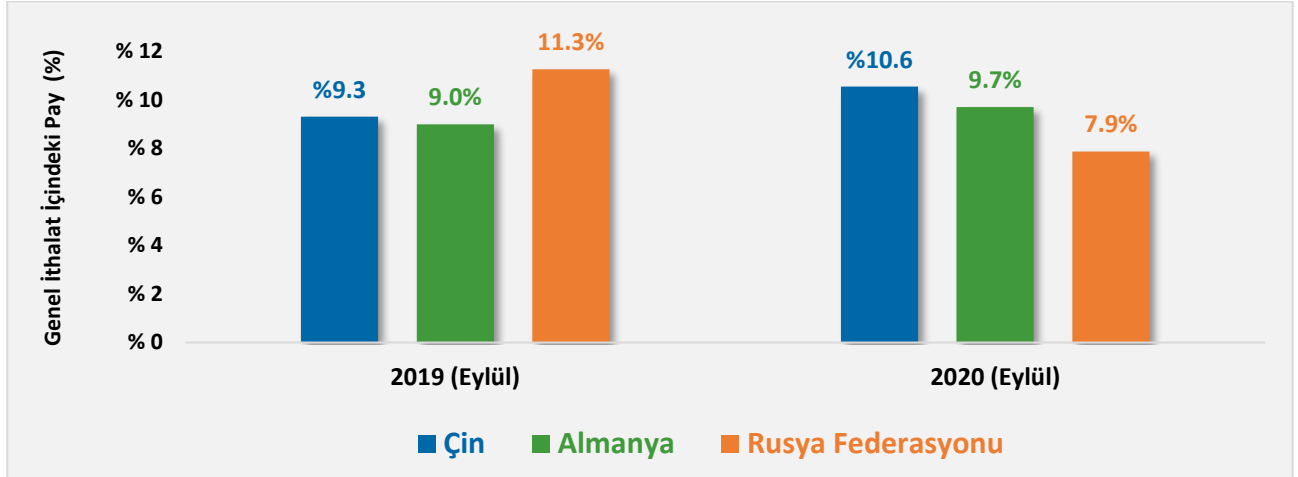

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 16: Ülkelere Göre İthalat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Sıra No	Ülke Adı	Eylül			Ocak-Eylül		
		2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
1	Çin	1.536	2.115	37,69	13.216	15.632	18,28
2	Almanya	1.484	1.947	31,21	12.964	13.991	7,92
3	Rusya Federasyonu	1.859	1.579	-15,05	16.519	12.303	-25,52
4	BAE	364	1.080	196,31	3.286	4.122	25,46
5	İsviçre	126	948	653,63	1.855	4.315	132,68
	Diğer	11.122	12.375	11,27	100.640	99.496	-1,14
	Toplam	16.491	20.044	21,55	148.478	149.860	0,93

Grafik 8: İthalatta İlk 3 Ülkenin Genel İçindeki Payları (ÖTS)

I.II.E. ÖTS Kapsamında Taşıma Şekillerine Göre İhracat ve İthalat

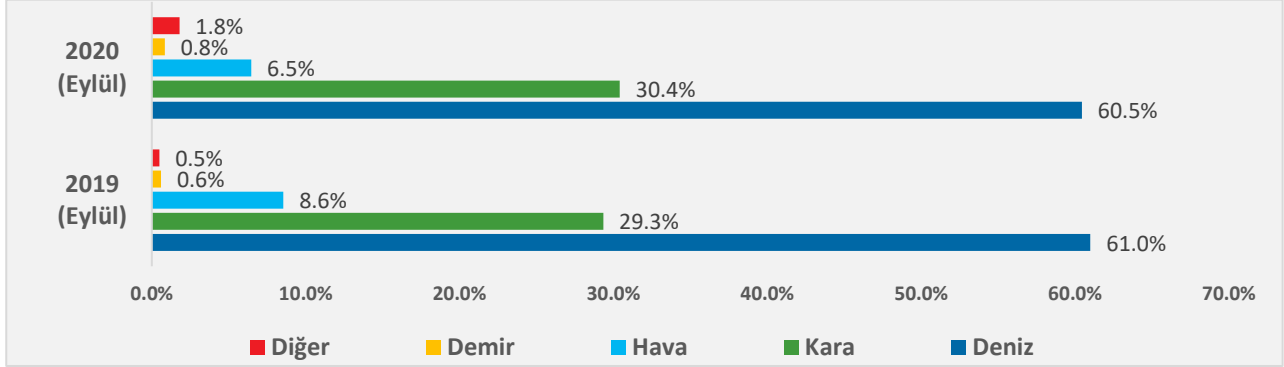
ÖTS'ye göre 2020 yılı Eylül ayında dış ticarete en çok kullanılan taşıma şekli Deniz Yolu taşımacılığı olmuştur.

2020 yılı Eylül ayında gerçekleştirilen ihracatın taşıma şekillerine bakıldığında en çok ihracat "Deniz Yolu" (9 milyar 197 milyon dolar) ile yapılırken, bu taşıma şeklini sırasıyla "Kara Yolu" (4 milyar 628 milyon dolar) ve "Hava Yolu" ulaşımı (984 milyon dolar) izlemektedir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

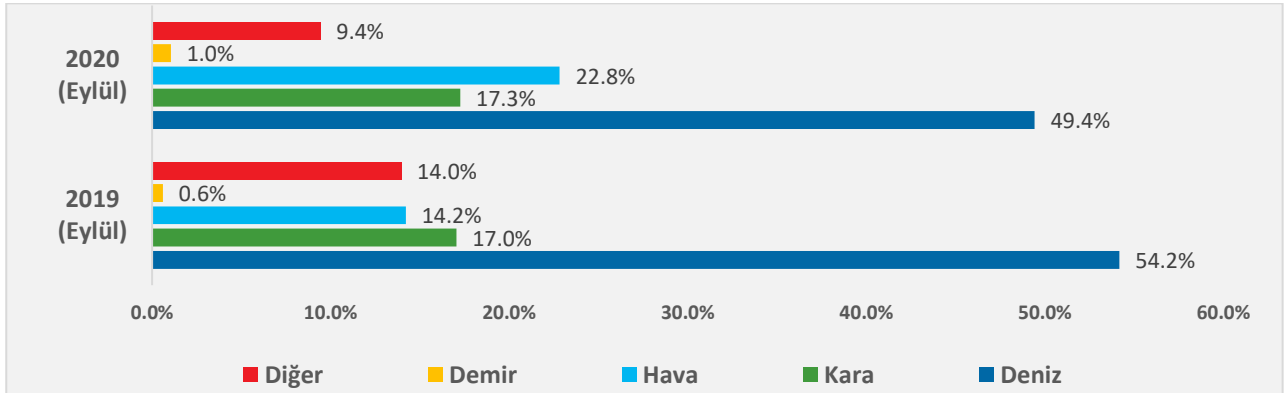
Grafik 9: Taşıma Şekillerine Göre İhracat (%) (ÖTS)

Not: Diğer taşıma şekli, kendinden hareketli araçlar, boru hattı ve postayla göndermeyi de içermektedir.

ÖTS'ye göre 2020 yılı Eylül ayında gerçekleştirilen ithalatın taşıma şekillerine bakıldığında ise, en çok ithalat "Deniz Yolu" (9 milyar 908 milyon dolar) ile yapılırken, bu taşıma şeklini sırasıyla "Hava Yolu" ulaşımı (4 milyar 575 milyon dolar) ve "Kara Yolu" (3 milyar 459 milyon dolar) izlemektedir.

Grafik 10: Taşıma Şekillerine Göre İthalat (%) (ÖTS)

Not: Diğer taşıma şekli, kendinden hareketli araçlar, boru hattı ve postayla göndermeyi de içermektedir.

I.II.F. ÖTS Kapsamında Ödeme Şekillerine Göre İhracat ve İthalat

2020 yılı Eylül ayında ihracatta tercih edilen ödeme şekillerine bakıldığında; en çok ihracat "Mal Mukabili Ödeme" (10 milyar 128 milyon dolar) ile yapılırken, bu ödeme şeklini "Peşin Ödeme" (2 milyar 132 milyon dolar) ve "Vesaik Mukabili Ödeme" (1 milyar 818 milyon dolar) takip etmiştir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

Tablo 17: Ödeme Şekillerine Göre İhracat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Ödeme Şekli	Eylül			Ocak-Eylül		
	2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
Mal Mukabili Ödeme	9.613	10.128	5,36	83.398	74.003	-11,26
Peşin Ödeme	1.915	2.132	11,32	15.698	16.644	6,02
Vesaik Mukabili Ödeme	1.767	1.818	2,87	15.142	12.346	-18,47
Vadeli Akreditif	164	205	24,87	1.765	1.724	-2,32
Bedelsiz	106	110	4,34	1.207	1.032	-14,43
Akreditif	823	798	-3,01	8.339	6.066	-27,26
Diğer*	19	23	24,46	165	165	-0,09
TOPLAM	14.407	15.214	5,61	125.714	111.980	-10,92

*"Diğer": Bağlı Muamele, Kabul Kredili Akreditif, Kabul Kredili Vesaik Mukabili, Kabul Kredili Mal Mukabili, Peşin Akreditif, Özel takas ve Özel Hesap ödeme şekillerini içermektedir.

2020 yılı Eylül ayında ithalatta tercih edilen ödeme şekillerine bakıldığında; en çok ithalat "Mal Mukabili Ödeme" (10 milyar 32 milyon dolar) ile yapılırken, bu ödeme şeklini "Peşin Ödeme" (7 milyar 376 milyon dolar) ve "Vadeli Akreditif" (958 milyon dolar) takip etmiştir.

Tablo 18: Ödeme Şekillerine Göre İthalat (Milyon Dolar) (ÖTS)

Ödeme Şekli	Eylül			Ocak-Eylül		
	2019	2020	Değişim (%)	2019	2020	Değişim (%)
Mal Mukabili Ödeme	8.673	10.032	15,67	78.110	74.178	-5,03
Peşin Ödeme	4.804	7.376	53,53	42.177	49.975	18,49
Vesaik Mukabili Ödeme	553	452	-18,24	5.135	4.527	-11,84
Vadeli Akreditif	1.106	958	-13,33	10.070	7.692	-23,62
Bedelsiz	749	537	-28,33	7.154	8.134	13,70
Akreditif	434	529	21,76	4.238	3.918	-7,57
Diğer*	171	160	-6,63	1.593	1.436	-9,84
TOPLAM	16.491	20.044	21,55	148.478	149.860	0,93

*"Diğer": Bağlı Muamele, Kabul Kredili Akreditif, Kabul Kredili Vesaik Mukabili, Kabul Kredili Mal Mukabili, Peşin Akreditif, Özel takas ve Özel Hesap ödeme şekillerini içermektedir.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

I.II.G. ÖTS Kapsamında TL ile Beyan Edilen İhracat ve İthalat

Tablo 19: TL ile Yapılan Dış Ticaret

Yıl	Beyanname Türü	Kıymet (Milyon TL)	Ülke Sayısı	Firma Sayısı
2019 (Eylül)	İhracat	5.024.813.367	175	6.815
	İthalat	5.773.127.320	109	1.003
2020 (Eylül)	İhracat	5.307.050.995	175	6.941
	İthalat	9.038.021.169	108	1.064
Değişim (%)	İhracat	5,62	0,00	1,85
	İthalat	56,55	-0,92	6,08

2020 yılı Eylül ayında Türk Lirası ile yapmış olduğumuz dış ticaretin toplamı 14 milyar 345 milyon TL olarak gerçekleşmiş olup, bunun 5 milyar 307 milyon TL'lik kısmı ihracat, 9 milyar 38 milyon TL'lik kısmı ithalat olmuştur.

2020 yılı Eylül ayında milli paramızla ihracat işlemlerini gerçekleştirdiğimiz ülke sayısı 175, aynı dönemde milli paramızla ihracat yapan firma sayısı 6.941 olmuştur. 2020 yılı Eylül ayında milli paramızla ithalat işlemlerini gerçekleştirdiğimiz ülke sayısı ise 108, aynı dönemde milli paramızla ithalat yapan firma sayısı 1.064 olarak gerçekleşmiştir.

II. GÜMRÜK VERGİLERİNE İLİŞKİN VERİLER

2020 yılı Eylül ayında 19,7 Milyar TL vergi Gümrük İdarelerince tahsil edildi.

Gümrük İdareleri tarafından 2020 yılı Ağustos ayında 17 milyar 425 milyon TL, 2020 yılı Eylül ayında 19 milyar 720 milyon TL vergi tahsil edilmiştir. 2020 yılı Ocak-Ağustos döneminde ülkemiz vergi gelirleri toplamı 510 milyar 418 milyon TL olup, Gümrük İdarelerince tahsil edilen vergilerin toplam vergi gelirleri içerisindeki payı % 22,15 olarak gerçekleşmiştir. **2020 yılının ilk 9 ayında ise Gümrük İdarelerince tahsil edilen vergiler toplamı ise 132 milyar 770 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.**

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

III. ŞİRKET VERİLERİ

Tablo 20: Türlerine Göre Aktif Firma Sayıları

Türü	Aktif Firma
Limited Şirket	893.357
Ticari İşletme	683.207
Şube	210.550
Anonim Şirket	148.021
Kooperatif	31.578
Kollektif Şirket	11.343
Komandit Şirket	2.017
Donatma İştiraki	0
Toplam	1.980.073

2020 yılı Ağustos ayında toplam aktif firma sayısı 1.976.758 iken, Eylül ayında 3.315 adet artarak 1.980.073 olmuştur.

IV. HAL KAYIT SİSTEMİ VERİLERİ

Tablo 21: Hal Kayıt Sistemi Verileri

Dönem	Eylül		
	2019	2020	Değişim (%)
Hal Kayıt Sistemine Kayıtlı Kişi Sayısı	52.337	55.816	6,65
Bildirim Sayısı	13.744.731	16.011.216	16,49

2020 yılı Eylül ayında Hal Kayıt Sistemine kayıtlı kişi sayısı 55.816, bildirim sayısı ise 16.011.216 'dır. Bu dönemde, bir önceki yılın aynı ayına göre Hal Kayıt Sistemine kayıtlı kişi sayısında %6,65'lik artış, bildirim sayısında da % 16,49'luk bir artış olmuştur.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI
2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

V. ESNAF, SANATKÂRLAR VE KOOPERATİFÇİLİK VERİLERİ

Tablo 22: Esnaf ve Sanatkâr Sayıları

Esnaf ve Sanatkarlar	Sayı
Kadın	332.793
Erkek	1.632.526
Toplam	1.965.319
Esnaf ve Sanatkâr İşyeri Sayısı	2.117.946

2020 yılı Eylül ayında esnaf ve sanatkâr sayısı 1.965.319 iken, toplam işyeri sayısı ise 2.117.946 olmuştur.

Tablo 23: Kooperatif ve Ortak Sayıları

Dönem	Eylül		
	2019	2020	Değişim (%)
Kooperatif Sayısı	12.161	12.687	4,33
Ortak Sayısı	1.564.699	1.571.068	0,41

2020 yılı Eylül ayında Türkiye genelinde kooperatif sayısı, bir önceki yılın aynı dönemine göre %4,33 artarak 12.687'ye ulaşmıştır. Aynı dönemde kooperatiflerin ortak sayısı ise 1.571.068 olmuştur.

T.C. TİCARET BAKANLIĞI 2020 YILI EYLÜL AYI VERİ BÜLTENİ

YASAL UYARI

Bültende yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir kişi, kurum veya kuruluşa herhangi bir taahhüt içermemekte olup, sadece bilgi amaçlıdır. Bültende yer alan bilgiler, kaynak gösterilmek suretiyle yayımlanabilir; ancak bu bilgiler ticari amaçlarla kullanılamaz. Bültendeki bilgilerin telif ve diğer her türlü hakkı Ticaret Bakanlığı'na aittir.

Ticaret Bakanlığı, Bültende yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda hiçbir taahhüt ve sorumluluk kabul etmez. Bültendeki bilgilerin yanlış veya eksik kullanımı veya yorumlanması sonucunda Ticaret Bakanlığı'na hiçbir kusur veya sorumluluk yüklenemez. Tabloda yer alan rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Ticaret Bakanlığı, Bültende yer alan bütün bilgileri ve tasarımı önceden bildirimde bulunmaksızın değiştirebilir veya Bültenden kaldırabilir.